

ایران و عراق نوین

(همگرایی و واگرایی)

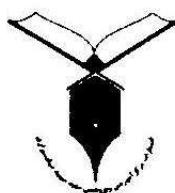
مؤلفین:

عباس جعفری نیا

حمیدرضا داوری

مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی معاونت اطلاعات ارتش ج.ا.ایران

زمستان ۱۴۰۰

سرشناسه	: جعفری‌نیا، عباس، داوری، حمیدرضا
عنوان و نام پدیدآورنده	: ایران و عراق نوین (همگرایی و واگرایی) / مؤلفین: عباس جعفری‌نیا، حمیدرضا داوری؛ نظارت و اجرا: مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی معاونت اطلاعات ارتش ج.ا.ایران؛ ناظر عالی: دکتر جهانگیر شریعت؛ ناظر علمی: دکتر ذکریا کاظم‌پور؛ ویراستار و ناظر فنی: مجتبی حسین‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران، مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ص، مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۴۶-۷۳-۴
موضوع	: ایران و عراق نوین (همگرایی و واگرایی)
شناسه افزوده	: ایران، ارتش، مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی.
شناسه افزوده	: مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی.
رده بندی کنگره	: DSR ۱۳۹
رده بندی دیویی	: ۳۳۷/۵۵۰۵۶۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۳۷۸۶۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا	

www.ketab.ir

نام کتاب: **ایران و عراق نوین (همگرایی و واگرایی)**

نظارت و اجراء: مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی معاونت اطلاعات ارتش ج.ا.ایران

مؤلفین: عباس جعفری‌نیا، حمیدرضا داوری

ناظر عالی: دکتر جهانگیر شریعت

ناظر علمی: دکتر ذکریا کاظم‌پور

ویراستار و ناظر فنی: مجتبی حسین‌زاده

نمونه‌خوان: سعید مددی

تایپ و صفحه‌آرایی: مرتضی رنجبر

نوبت چاپ: اول

ناشر: انتشارات مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰,۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، لویزان، بزرگراه ارتش، روبروی سازمان جنگل‌ها و مراتع، مرکز آموزشی و پژوهشی

شهید سپهبد صیاد شیرازی، مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی تلفن: ۲۲۴۵۰۷۴۹

مقدمه..... ۱

فصل اول: امنیت نظامی و منابع و سازوکار آن

۱-۱- مقدمه ۵

۲-۱- عراق یکپارچه، شیعی و قابل مهار ۷

۳-۱- بخش اول: عراق یکپارچه ۸

۴-۱- فرصت‌های عراق یکپارچه برای امنیت نظامی ج.ا.ایران ۹

الف. بروز تهدید شدید، فوری و فزاینده (همانند گروهک تروریستی داعش) ۱۱

ب. وابستگی سه گروه قومی و مذهبی عمده در عراق به منابع طبیعی حیاتی ۱۳

پ. درآمدهای نفتی و چشم‌انداز روشن صنعت نفت عراق ۱۶

ت. دغدغه‌های مسایگان عراق و مسأله یکپارچگی آن ۱۹

۲) منافع ترکیه در عراق یکپارچه ۲۳

۳) منافع ج.ا.ایران در عراق یکپارچه ۲۵

ث. تأکید اهل سنت عراق بر یکپارچگی این کشور ۲۹

ج. مفاد قانون اساسی عراق ۳۲

ح. اقدامات اطلاعاتی رژیم صهیونیستی برای تجزیه عراق ۳۳

خ. اشتراک دیدگاه ج.ا.ایران و آمریکا در مورد عراق یکپارچه ۳۳

۵-۱- بخش دوم: زعامت دولت شیعی در عراق و امنیت نظامی ج.ا.ایران ۳۴

الف. فرصت‌های عراق تحت زعامت شیعه برای امنیت نظامی ج.ا.ایران ۳۵

ب. مشروعیت قانونی هژمونی شیعه ۳۷

پ. اشتراکات فرهنگی، نژادی، مذهبی شیعیان عراق و ج.ا.ایران ۳۸

ت. عراق به مثابه عمق راهبردی ج.ا.ایران ۳۹

ث. عراق به مثابه بازار، معبر انرژی و شریک تجاری ج.ا.ایران ۴۰

ج. عراق - ج.ا. ایران به مثابه کانون گردشگری مذهبی (اکوتوریسم).....	۴۷
ج. عراق شیعی به مثابه متحد طبیعی ج.ا. ایران در برابر امواج ضد شیعه.....	۴۸
۱-۶- بخش سوم: عراق قابل مهار.....	۵۲
الف. فرصت‌های عراق قابل مهار برای امنیت نظامی ج.ا. ایران.....	۵۳
ب. ائتلاف راهبردی با حکومت شیعی در عراق.....	۵۴
پ. رژیم سیاسی عراق.....	۵۵
ت. وجود دولت با اکثریت شیعه.....	۵۶
ث. اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و مذهبی.....	۵۷
ج. حضور اکراد در صحنه سیاسی عراق و مشارکت آنان در قدرت.....	۵۷
چ. همکاری و مساعدت دو کشور در زمینه سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی.....	۵۸

فصل دوم: عراق بی‌ضرر برای امنیت ج.ا. ایران کدام است؟

۱-۲- مقدمه.....	۶۱
۲-۲- عراق یکپارچه، شیعی و قابل مهار.....	۶۳
۲-۳- بخش اول: عراق یکپارچه.....	۶۴
۲-۴- فرصت‌های عراق یکپارچه برای امنیت نظامی ج.ا. ایران.....	۶۴
الف. بروز تهدید شدید، فوری و فزاینده (همانند گروهک تروریستی داعش).....	۶۷
ب. وابستگی سه گروه قومی و مذهبی عمده در عراق به منابع طبیعی حیاتی.....	۶۹
پ. درآمدهای نفتی و چشم‌انداز روشن صنعت نفت عراق.....	۷۲
ت. دغدغه‌های همسایگان عراق و مسأله یکپارچگی آن.....	۷۴
ث. تأکید اهل سنت عراق بر یکپارچگی این کشور.....	۸۴
ج. تأکید شیعیان و مرجعیت شیعه بر یکپارچگی عراق.....	۸۶

ج. مفاد قانون اساسی عراق.....	۸۸
ح. اقدامات اطلاعاتی رژیم صهیونیستی برای تجزیه عراق.....	۸۸
خ. اشتراک دیدگاه ج.ا.ایران و آمریکا در مورد عراق یکپارچه.....	۸۹
۲-۵- بخش دوم: زعامت دولت شیعی در عراق و امنیت نظامی ج.ا.ایران.....	۹۰
الف. فرصت‌های عراق تحت زعامت شیعه برای امنیت نظامی ج.ا.ایران.....	۹۰
ب. مشروعیت قانونی هژمونی شیعه.....	۹۲
پ. اشتراکات فرهنگی، نژادی، مذهبی شیعیان عراق و ج.ا.ایران.....	۹۳
ت. عراق به مثابه عمق راهبردی ج.ا.ایران.....	۹۴
ث. عراق به مثابه بازار، معبر انرژی و شریک تجاری ج.ا.ایران.....	۹۶
ج. عراق - ج.ا.ایران به مثابه کانون گردشگری مذهبی (اکوتوریسم).....	۱۰۲
ج. عراق شیعی به مثابه متحد طبیعی ج.ا.ایران در برابر امواج ضد شیعه.....	۱۰۳
۲-۶- بخش سوم: عراق قابل مهار.....	۱۰۸
الف. فرصت‌های عراق قابل مهار برای امنیت نظامی ج.ا.ایران.....	۱۰۸
ب. ائتلاف راهبردی با حکومت شیعی در عراق.....	۱۱۰
پ. رژیم سیاسی عراق.....	۱۱۱
ت. وجود دولت با اکثریت شیعه.....	۱۱۲
ث. اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و مذهبی.....	۱۱۲
ج. حضور افراد در صحنه سیاسی عراق و مشارکت آنان در قدرت.....	۱۱۳
ج. همکاری و مساعدت دو کشور در زمینه سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی.....	۱۱۳
فصل سوم: عراق تهدید آفرین جهت امنیت نظامی ج.ا.ایران کدام است؟	
۳-۱- بخش اول: عوامل تهدید امنیت نظامی ج.ا.ایران از سوی عراق نوین.....	۱۱۵

۲-۳- گسیختگی سرزمینی عراق و تأثیر آن در امنیت نظامی ج.ا.ایران.....	۱۱۶
۳-۳- اختلافات قومی- مذهبی و رشد جریانهای ضد ایرانی در عراق.....	۱۱۶
۴-۳- پشتیبانی رژیم صهیونیستی از تجزیه عراق و استقلال کردها.....	۱۱۸
۵-۳- حضور قدرت‌های متعدد و متعارض (با تعارض شدید) در عراق.....	۱۲۱
۶-۳- توزیع ناعادلانه منافع.....	۱۲۱
۷-۳- فقدان رهبر واحد.....	۱۲۲
۸-۳- گذشته پُرنش و پُراختلاف.....	۱۲۳
۹-۳- عدم کفایت روز افزون دولت‌های قبلی و فعلی عراق.....	۱۲۶
۱۰-۳- عدم اجماع نخبگان سیاسی دو مورد یکپارچگی عراق.....	۱۲۷
۱۱-۳- هزینه زیاد و منافع اندک در ملل در عراق یکپارچه.....	۱۲۷
۱۲-۳- وابستگی سرویس‌های امنیتی و اطلاعاتی عراق و اقلیم به آمریکا.....	۱۲۸
۱۳-۳- فقدان همکاری‌های امنیتی مؤثر با همسایگان.....	۱۳۰
۱۴-۳- امنیت اقتصادی.....	۱۳۱
۱۵-۳- ارتش آلوده، ناکارآمد و تازه‌کار.....	۱۳۲
۱۶-۳- بخش دوم: عوارض و دشواریهای عراق شیعی برای امنیت نظامی ج.ا.ایران.....	۱۳۴
۱۷-۳- درماندگی دولت شیعی در اداره امور عراق.....	۱۳۴
۱۸-۳- مخالفت اهل سنت عراق با انتقال قدرت به شیعیان.....	۱۳۵
۱۹-۳- مخالفت آمریکا با دولت شیعی متمایل به ج.ا.ایران.....	۱۳۷
۲۰-۳- مخالفت عرب‌ها(به‌ویژه عربستان سعودی) با قدرت‌گیری شیعیان.....	۱۴۰
۲۱-۳- گرایش‌های عربی و ضدعجمی.....	۱۴۳
۲۲-۳- تحریک سلفی / تکفیرها بر ضد امنیت نظامی ج.ا.ایران.....	۱۴۷

پ. ابزارگرایی ناشی از تقدم عمل بر اندیشه (تروریسم).....	۱۴۹
ت. روند سلفیگری در عراق.....	۱۵۰
۳-۲۳- بخش سوم: چالشهای ج.ا.ایران برای جلب همکاری عراق.....	۱۵۳
۳-۲۴- مخالفت شدید و فعال اعراب با همدستی اقلیت عرب سنی.....	۱۵۵
۳-۲۵- سابقه اختلافات مرزی و جنگ هشت ساله بین دو کشور.....	۱۵۷
۳-۲۶- ژئوپلتیک و تنگنای جغرافیایی عراق.....	۱۵۸

فصل چهارم: آسیب پذیری های ایران در حوزه عراق

۴-۱- استعداد عراق برای تهدید نظامی ج.ا.ایران.....	۱۶۵
۴-۲- پراکندگی نیروی نظامی عراق و نفوذ پذیری آن از سوی داعش.....	۱۶۶
۴-۳- رویارویی مذهبی (شیعه و سنی) در بدنه پلیس و ارتش عراق.....	۱۶۷
۴-۴- بحران نفوذ و اقتدار نظامیان سیاستمداران و پلیس عراق.....	۱۶۸
۴-۵- استعداد عراق برای تأمین امنیت نظامی ج.ا.ایران.....	۱۷۰
۴-۶- نوپایی ارتش عراق و امکان ساختارسازی نظامی در عراق توسط ایران.....	۱۷۱
۴-۷- هسته و بنیه شیعی نظامیان و پلیس در عراق.....	۱۷۳
۴-۸- ارتش عراق به مثابه مشتری تجربه و تجهیزات ج.ا.ایران.....	۱۷۵
۴-۹- عراق، عمق استراتژیک سرزمین عقیدتی ج.ا.ایران.....	۱۷۶
۴-۱۰- عراق به مثابه بازیگری شیعی در جهان عرب.....	۱۷۷
۴-۱۱- مرجعیت شیعه به مثابه بازیگری راهبردی در جامعه عراق.....	۱۷۷
۴-۱۲- عراق و پروژه های مشترک با ج.ا.ایران.....	۱۷۸
۴-۱۳- عراق به مثابه سد نفوذ رژیم صهیونیستی در غرب آسیا.....	۱۷۹
منابع.....	۱۸۱

"یرفع الله الذین امنو منکم و الذین اوتوا العلم درجات"

(خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان عالم را (در دو جهان) رفیع می گرداند.)

سوره مبارکه مجادله - آیه شریفه ۱۱

بدون شک تأمین امنیت ملی و تقویت توان دفاعی از مهم‌ترین اهداف و دغدغه‌های هر کشور از جمله نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در عرصه‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی است و در این راستا، توجه به مؤلفه‌های مختلف اثرگذار بر امنیت ملی به ویژه ابعاد نظامی - دفاعی آن از اهمیت خاصی برخوردار بوده و از ضروریات اصلی کشورها در مسیر پایداری و توسعه است. بدیهی است که هر جا سخن از امنیت و امنیت ملی به میان می‌آید، بی‌گمان لازم است تهدیدات موجود در حوزه‌های داخلی و خارجی نیز به دلیل تأثیرات آن‌ها بر امنیت ملی، مورد مذاقه قرار گیرند.

معاونت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از نهادهای مسئول "ارزیابی مستمر تهدیدات و توان رزمی دشمنان بالفعل و بالقوه" و مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد علی صیاد شیرازی به عنوان بازوی اجرایی "آموزش و پژوهش‌های اطلاعاتی آجا" و در راستای تحقق وظایف ذاتی خود در تأمین، تولید و معرفی منابع، کتب و نشریات مورد نیاز آموزش‌های اطلاعاتی و ارتقاء سطح دانش و مهارت کارکنان و فراگیران جامعه اطلاعاتی آجا گام برداشته و با بهره‌گیری از اساتید و صاحب نظران حوزه‌های ذی ربط نظامی، اطلاعاتی و امنیتی، اقدامات گسترده‌ای را تاکنون در راستای رسالت خود و ایجاد رشد و بالندگی فرهنگی و علمی و تشویق پژوهشگران و اساتید در عرصه تولید علم انجام داده و ضمن تسهیل انتشار یافته‌های علمی و بهره‌برداری از دانش تولیدی، امکان جدیدی را برای محققین، اساتید و فراگیران ارتش جمهوری اسلامی ایران و سایر سازمان‌ها و نهادها فراهم آورده‌است که چاپ کتاب حاضر بخشی از این اهداف را تشکیل می‌دهد.

همکاری و ارائه نظرات و دیدگاه‌های اساتید، صاحب نظران و فرهیختگان تأثیر به‌سزایی در ارتقاء سطح کیفی موضوعات و مباحث کتاب حاضر و دیگر محصولات انتشارات این مرکز در تولید محتوا و چاپ‌های بعدی خواهد داشت.